

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет туризму, бізнесу і психології
Кафедра психології і туризму

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ
З ПСИХОЛОГІЇ

для здобувачів вищої освіти
з освітньо-професійної програми
Практична психологія
спеціальності 053 Психологія

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Форма здобуття освіти: денна

Київ – 2022

Програма атестаційного іспиту з психології для здобувачів вищої освіти з освітньо-професійної програми Практична психологія, спеціальності 053 Психологія. Ступень вищої освіти: бакалавр. Форма здобуття освіти: денна / Укладачі: Н. О. Кучеровська, В. Г. Кириленко. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2022. 22 с.

Укладачі програми:

Наталія КУЧЕРОВСЬКА – кандидат психологічних наук,
доцент

Валентина КИРИЛЕНКО – кандидат психологічних наук,
доцент

Рецензенти:

Олег КОКУН – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заступник директора Інституту психології НАПН України ім. Г. С. Костюка;

Світлана ФЕДЬКО – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології і туризму КНЛУ.

Затверджено на засіданні кафедри психології і туризму

Протокол № 3 від “04” жовтня 2022 року

Завідувач кафедри
психології і туризму

Олександр БОНДАРЕНКО

Затверджено на засіданні вченої ради факультету туризму, бізнесу і психології

Протокол № 1 від “14” жовтня 2022 року

Голова

Ганна КУЧЕРЯВА

Затверджено на засіданні вченої ради Київського національного лінгвістичного університету «08» листопада 2022 року, протокол № 5

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
1. Вимоги до атестаційного іспиту з психології	6
2. Структура атестаційного іспиту з психології	8
3. Оцінювання відповідей на атестаційному іспиті	10
3.1. Критерії оцінювання	11
3.2. Рекомендації щодо оцінювання результатів в системі ЄКТС	12
4. Питання для підготовки до атестаційного іспиту	13
5. Порядок проведення комплексного атестаційного іспиту з психології	17
5.1. Проведення іспиту в режимі офлайн	17
5.2. Проведення іспиту в режимі онлайн	18
6. Рекомендована навчально-методична література для підготовки до комплексного атестаційного іспиту з психології	19

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма атестаційного іспиту з психології у дистанційному режимі для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» розроблена для здобувачів вищої освіти, які закінчують Київський національний лінгвістичний університет за спеціальністю 053 Психологія за денною формою здобуття освіти.

Програма включає в себе основний зміст засвоєваних фахових дисциплін, характеристику вимог до знань, умінь та навичок студентів, а також опис структури білету та порядок оцінювання відповіді. Згідно Закону до України «Про вищу освіту» здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюється на п'ятому ступені освітньо-професійної програми у вищих навчальних закладах третього і четвертого рівнів акредитації. Підсумкова оцінка рівня теоретичної і практичної методичної підготовки випускника КНЛУ визначається на атестації здобувачів вищої освіти з психології.

Рівень теоретичної підготовки студентів оцінюється за глибиною знань з психології, володінням термінологією та вміннями творчо використовувати знання при розв'язанні конкретних завдань. Рівень практичної психологічної підготовки визначається залежно від рівня володіння основними професійними вміннями практичного психолога здійснювати комунікативну, розвивальну, консультативну, психодіагностичну та психокорекційну роботу.

До проходження атестаційного іспиту з психології у дистанційному режимі здобувачів вищої освіти з психології допускаються студенти IV курсу, які повністю виконали всі вимоги навчального плану.

Іспит здобувачів вищої освіти проводиться державною мовою. На атестаційному іспиті з психології здобувачі вищої освіти мають обов'язково дотримуватися **академічної доброчесності**, що передбачено Положенням про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти Київського національного лінгвістичного університету (перший (бакалаврський) і другий (магістерський) рівні вищої освіти), ухваленого вченою радою університету 29 вересня 2022 року, протокол №3.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти на атестаційному іспиті передбачає самостійне виконання завдань атестаційного іспиту з психології; для осіб с особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і здатностей.

Відповідно до Закону України «Про освіту» порушенням академічної доброчесності на атестаційному іспиті вважається: *списування* – виконання письмових та інших робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання; *необ'єктивне оцінювання* – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Крім того, до порушень академічної доброчесності на атестаційному іспиті належать:

- *шахрайство*, а саме: використання під час виконання завдань

атестаційного іспиту з психології заборонених допоміжних матеріалів або технічних заходів (шпаргалок, мікронавушників, телефонів, планшетів тощо); підробка підписів в офіційних документах (залікових книжках, актах, звітах та ін.); проходження процедури контролю не самим студентом, іншою особою;

- *пропонування чи отримання неправомірної винагороди за оцінювання результатів успішності виконання завдань освітнього процесу;*
- *використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки при проходженні будь-якого виду контролю знань.*

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти при виконанні завдань атестаційного іспиту з психології забезпечує екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти, яка проводить такий іспит.

У разі виявлення факту порушення студентом академічної доброчесності безпосередньо під час складання атестаційного іспиту з психології, екзаменаційна комісія припиняє складання здобувачем вищої освіти цього іспиту, йому/їй і всім присутнім у навчальній аудиторії повідомляється про встановлення факту порушення академічної доброчесності, розкривається суть цього факту.

Екзаменаційна комісія відповідно до визначених у Програмі атестаційного іспиту з психології критеріїв оцінювання виставляє студентові, який порушив академічну доброчесність, 0 (нуль) балів (у 100-бальній шкалі) чи/і оцінку «незадовільно» в національній шкалі. Не пізніше наступного робочого дня екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти письмово інформує завідувача кафедри і декана факультету про факт порушення академічної доброчесності, обставини виявлення цього факту.

1. Вимоги до атестаційного іспиту з психології

Атестаційний іспит з психології для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюється на заключному етапі навчального процесу. Іспит складають студенти, які успішно закінчили повний курс навчання та пройшли обов'язкову попередню атестацію, передбачену навчальним планом.

Завдання атестаційного іспиту з психології полягає у перевірці й оцінці сформованих у студентів компетентностей, а саме:

інтегральної компетентності:

здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають розуміння предметної області професійної діяльності, спеціальні навички використання інформаційних і комунікаційних технологій, а також здатність приймати обґрунтовані професійні рішення в межах професійних компетенцій;

загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 12. Здатність глибоко розуміти вітчизняні культурні традиції та їх вплив на психічну діяльність і повсякденну поведінку.

ЗК 13. Глибоке розуміння етичних норм діяльності та гуманістичних цінностей людства.

фахових компетентностей:

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК 2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

ФК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ФК13. Здатність до особистісної рефлексії в межах професійних компетенцій.

- ФК15. Здатність аналізувати та оцінювати порушення нейропсихологічної етіології.
- ФК16. Уміти аналізувати можливі причини, оцінювати роль поєднання різних факторів у розвитку розладів нейропсихологічної етіології.
- ФК17. Уміти статистично описувати та аналізувати отримані дані.
- ФК18. Уміти розпізнавати маніпулятивні впливи та протидіяти їм.
- ФК19. Уміти враховувати кроскультурні ментальні та релігійні особливості досліджуваних та клієнтів.
- ФК20. Здатність оцінювати наявність або відсутність факту моральної шкоди та її психологічних наслідків.
- ФК21. Здатність забезпечувати та підтримувати психологічне здоров'я дітей в умовах шкільного навчання.
- ФК22. Здатність розуміти динаміку міжособистісних стосунків та керувати ними.
- ФК23. Здатність організовувати міждисциплінарний діалог з проблеми семантичної організації свідомості, мислення, мови і мовлення.
- ФК24. Володіння знаннями та навичками діагностики та супроводу обдарованої дитини.

Програмні результати навчання, які перевіряються атестаційним іспитом з психології:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

Іспит проходить в один етап (за розкладом атестації здобувачів вищої освіти). Він дозволяє виявити та оцінити теоретичні знання випускника, перевірити конкретні функціональні можливості студента, його здатність до самостійних суджень на основі наявних знань та його загальну готовність до основних видів професійної діяльності.

Процедура проведення іспиту включає отримання студентом екзаменаційного білету, підготовку до усної відповіді на запитання і представлення своєї відповіді членам екзаменаційної комісії. Під час

підготовки до відповіді студент має вказати на яке наукове чи навчально-методичне джерело, орієнтувався готуючись до іспиту. В процесі відповіді та після її завершення члени комісії можуть поставити додаткові запитання для уточнення рівня обізнаності студента в рамках програми заключного іспиту.

По завершенню іспиту, екзаменаційна комісія на закритому засіданні обговорює відповідь кожного студента і виставляє підсумкову екзаменаційну оцінку по системі, яка передбачена Програмою комплексного іспиту здобувачів вищої освіти з психології. Підсумкова оцінка за іспит виставляється в протокол засідання екзаменаційної комісії, повідомляється студенту і заноситься у залікову книжку.

Студенти, які не пройшли іспит, допускаються до її проходження повторно згідно з порядком, який діє в Університеті.

У разі виявлення факту порушення студентом академічної доброчесності під час складання екзамену, екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти повідомляє про встановлення факту порушення академічної доброчесності, розкриває суть цього факту. Екзаменаційна комісія відповідно до визначених у Програмі атестаційного іспиту критеріїв оцінювання виставляє студентові, який порушив академічну доброчесність 0-балів (у 100-бальній шкалі) чи / і оцінку «незадовільно» в національній системі за складання іспиту. Не пізніше наступного робочого дня екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти письмово інформує завідувача кафедри і декана факультету про факт порушення академічної доброчесності, обставини виявлення цього факту.

2. Структура атестаційного іспиту з психології

Іспит для здобувачів вищої освіти з психології проходить в один етап (за розкладом атестаційних іспитів). Він передбачає оцінювання компетентностей студента як з базових, так і з професійно орієнтованих психологічних дисциплін.

При цьому зміст фахової підготовки визначається рівнем засвоєння фундаментальних (базових) навчальних дисциплін спеціальності та спеціалізації, а також рівнем засвоєння навчальних дисциплін фахового спрямування і засвоєння прикладних навчальних дисциплін окремих галузей психології.

Оцінювання загально-професійної підготовки студента-випускника спрямоване, по-перше, на встановлення рівня володіння основними теоретичними положеннями та фактологічними даними з базових навчальних дисциплін: „Загальна психологія”, „Історія психології”, „Вікова психологія”, „Педагогічна психологія”, „Соціальна психологія”.

Оцінювання знань та вмінь з дисциплін фахового спрямування („Патопсихологія”, „Психодіагностика”, „Основи анатомії та фізіології нервової системи”, „Експериментальна психологія”, „Диференційна психологія”, „Клінічна психологія”, „Основи нейропсихології”) має на меті встановлення відповідного

рівня володіння студентом конкретними знаннями та вміннями з арсеналу професійної діяльності психолога.

Оцінювання знань, вмінь та навичок студента з прикладних психологічних дисциплін (“Психологічна експертиза”, “Профорієнтація та профвідбір”, “Психологічна служба в системі освіти”, “Основи психологічного консультування і психотерапії”, „Математичні методи в психології”) передбачає встановлення рівня опанування студентом конкретними аналітико-синтетичними вміннями, що базуються на фундаментальних та прикладних знаннях.

За структурою екзаменаційний білет складається, відповідно, з трьох завдань, що охоплюють проблематику *базової, фахової та прикладної* професійної підготовки: **перше завдання** – теоретичне питання з кола фундаментальних дисциплін, **друге завдання** – теоретичне питання з кола дисциплін фахового спрямування і **третє завдання** – практичне завдання або психологічна задача.

Зразок білету

Київський національний лінгвістичний університет

Факультет туризму, бізнесу і психології
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Освітньо-професійна програма «Практична психологія»
Спеціальність 053 психологія

Атестаційний іспит з психології

БІЛЕТ № 1

1. Охарактеризуйте донауковий етап розвитку психології (від стародавніх часів до XVII століття) та розвитку психології у XVIII столітті.

2. Охарактеризуйте психологічні особливості розвитку немовляти та дитини раннього віку (провідна діяльність, соціальна ситуація розвитку, основні новоутворення, криза віку).

3. Прочитавши подану нижче задачу, дайте відповідь на питання: які математичні методи будуть більш доцільними для даного дослідження? Які шкали вимірювань будуть Вами використані?

Ви досліджуєте особливості запам'ятовування завершених та незавершених дій. Учасникам пропонувалось виконати серію завдань, половину з яких не було можливості завершити. Ви намагаєтесь врахувати: цікаві, нецікаві завдання; приємні, неприємні завдання.

Завершені та незавершені завдання давались у випадковій послідовності та були різними за змістом. Деяким учасникам надавалась можливість завершити одні завдання, а деяким – ні.

Затверджено на засіданні кафедри психології і туризму

Протокол № 3 від 04 жовтня 2022 року

Завідувач кафедри _____ Бондаренко О.Ф.

Декан факультету _____ Кучерява Г.О.

3. Оцінювання відповідей на атестаційному іспиті з психології

Під час виставлення підсумкової оцінки голова та члени екзаменаційної комісії здійснюють комплексне оцінювання студентів. Складовими підсумкового балу є оцінки по кожному з трьох завдань білету.

3.1. Критерії оцінювання

Максимальна кількість балів за кожне з питань білету

Екзаменаційне завдання № 1	Екзаменаційне завдання № 2	Екзаменаційне завдання № 3
40 балів	30 балів	30 балів

Критерії оцінювання відповідей студентів за 100-бальною шкалою

Оцінювання відповідей на теоретичні питання екзаменаційного білету

Розподіл балів за національною шкалою			Критерії оцінювання
40 балів	36-40	<i>відмінно</i>	Продemonстровано вичерпне знання з поставленого питання. Розкрито генеалогію та стратегії вирішення проблеми. Зміст і форма відповіді на питання вичерпно та всебічно розкривають зазначену в ньому проблему.
	30-35	<i>добре</i>	Продemonстровано достатньо повне знання з поставленого питання. Зазначено витoki та висловлені припущення щодо стратегій вирішення проблеми. Зміст і форма відповіді на питання зрозумілі та прийнятні.
	24-29	<i>задовільно</i>	Продemonстровано фрагментарне знання з навчального матеріалу поставленого питання. Витoki та стратегії вирішення проблеми не представлені. Зміст і форма відповіді на питання є неповною.
	1-23	<i>незадовільно</i>	Продemonстровано відсутність теоретичних та емпіричних знань з поставленого питання. Витoki та стратегії вирішення проблеми не представлені. Зміст і форма відповіді на питання не відповідають очікуваному рівню кваліфікації
	0	Немає відповіді	
30 балів	27-30	<i>відмінно</i>	Продemonстровано вичерпне знання з поставленого питання. Відповідь теоретично та емпірично аргументована. Зміст і форма відповіді на питання всебічно розкривають зазначену в ньому проблему.
	22-26	<i>добре</i>	Продemonстровано достатньо повне знання матеріалу з поставленого питання. Відповідь теоретично та емпірично аргументована достатньою мірою. Зміст і форма відповіді на питання зрозумілі та прийнятні
	18-21	<i>задовільно</i>	Продemonстровано фрагментарне знання матеріалу з поставленого питання. Зміст і форма відповіді на питання недостатньо повні.

	1-17	<i>незадовільно</i>	Продемонстровано відсутність теоретичних та емпіричних знань з поставленого питання. Зміст і форма відповіді на питання не відповідають очікуваному рівню кваліфікації.
	0	Немає відповіді	

Оцінювання відповідей на практичне завдання (психологічну задачу) екзаменаційного білету

30 балів	27-30	<i>відмінно</i>	Запропоновано вірне вирішення завдання (задачі). Відповідь вичерпно обґрунтована і відбиває глибоке розуміння психологічних закономірностей та механізмів. Продемонстроване вміння практичного застосування теоретичних та методологічних положень психологічної науки.
	22-26	<i>добре</i>	Запропоновано вірне вирішення завдання (задачі). Відповідь достатньо обґрунтована, відбиває правильне розуміння психологічних закономірностей та механізмів. Продемонстроване вміння практичного застосування теоретичних та методологічних положень психологічної науки. Допускаються несуттєві помилки в аргументації відповіді.
	18-24	<i>задовільно</i>	Запропоновано частково вірне вирішення завдання (задачі). Відповідь недостатньо обґрунтована, відбиває низьке розуміння психологічних закономірностей та механізмів. Продемонстровано відсутність вміння практичного застосування теоретичних та методологічних положень психологічної науки. Допускаються суттєві помилки або не надається аргументація відповіді.
	1-17	<i>незадовільно</i>	Запропоновано невірне вирішення завдання (задачі). Відсутнє обґрунтування рішення завдання та розуміння психологічних закономірностей та механізмів. Продемонстроване невміння практичного застосування теоретичних та методологічних положень психологічної науки. Допускаються принципові помилки в аргументації відповіді.
	0	Немає відповіді	

3.2. Рекомендації щодо оцінювання результатів іспиту в системі ЄКТС

Система оцінювання структури та змісту іспиту, а також критеріїв оцінювання є накопичувальною: загальна сума балів, отриманих студентом за виконання кожного окремого завдання (питань) у межах 100 балів присвоюється максимальна кількість балів залежно від його обсягу і складності, а також визначаються вимоги і критерії оцінювання відповіді студента (від 0 до максимального бала, визначеного за відповідь на кожне

окреме завдання (питання) білету).

Наприклад, студент отримав за перше питання **25** балів, за відповідь на друге питання екзаменаційного білету – **30** балів, та за відповідь на третє завдання – **20** балів. Рейтинговий бал студента за відповідь на іспиті становитиме: **25+30+20=75** балів.

Підсумкова оцінка за відповідь на іспиті за 100-бальною - шкалою, шкалою ЄКТС і національною шкалою виставляється за таблицею у такий спосіб:

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою
90-100	A	відмінно
75-89	B	добре
	C	
60-74	D	задовільно
	E	
1-59	F	незадовільно

4. Питання для підготовки до атестаційного іспиту з психології

1. Охарактеризуйте принципи формування навичок та принцип активності. Розкрийте специфіку довільних актів. Охарактеризуйте фізіологію дій та фізіологію активності. Дайте загальну психологічну характеристику психомоторики. Охарактеризуйте теорію фізіології дій М.О.Берштейна.
2. Дайте загальну характеристику перцептивним процесам: особливості, класифікація. Охарактеризуйте досягнення гештальтпсихології в дослідженні сприймання.
3. Дайте загальну характеристику психічним пізнавальним процесам. Визначте їх специфічні особливості, види та специфіка розвитку в онтогенезі.
4. Дайте загальну характеристику вольових дій, їх структури. Охарактеризуйте основні психологічні теорії волі. Розкрийте специфіку вольових рис людини та особливостей їх розвитку.
5. Розкрийте специфіку видів емоцій. Охарактеризуйте розвиток емоцій та їх значення в житті людини. Визначте форми переживання почуттів. Охарактеризуйте вищі почуття людини.
6. Розкрийте специфіку поняття спрямованість особистості. Охарактеризуйте психологічні теорії мотивації поведінки людини та визначте основні закономірності розвитку мотиваційної сфери.
7. Дайте загальну характеристику здібностей людини. Охарактеризуйте рівні розвитку здібностей та індивідуальні особливості. Проаналізуйте дослідження Б.М. Теплова стосовно процесу розвитку здібностей людини.

- Розкрийте специфіку понять обдарованість та геніальність.
8. Розкрийте специфіку поняття темперамент. Охарактеризуйте конституційні концепції Е. Кречмера та У. Шелдона. Охарактеризуйте факторні та психофізіологічні дослідження темпераменту (Б.М. Теплов, В.Д. Небилцин, В.С. Мерлін, В.М. Русалов, Ян Стреляу)
  9. Розкрийте специфіку поняття характеру. Охарактеризуйте типи акцентуацій особистості К. Леонгарда та класифікацію акцентуацій характерів у підлітків А.Є. Лічко.
  10. Дайте загальну характеристику та охарактеризуйте основні здобутки у першій половині ХХ ст. гештальтпсихології та біхевіоризму.
  11. Дайте загальну характеристику генетичного та когнітивного напрямів у психології, охарактеризуйте їх основні здобутки в другій половині ХХ ст.
  12. Здійсніть порівняльну характеристику основних концепцій психодинамічного напрямку в психології: психоаналіз З. Фрейда, аналітична психологія К. Юнга та індивідуальна психологія А. Адлера.
  13. Охарактеризуйте філософсько-релігійний напрямок у вітчизняній психології у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. (К.Д. Кавелін, Л.М. Лопатін, В.С. Соловйов, С.Л. Франк та ін.).
  14. Охарактеризуйте психофізіологічний та психіатричний напрямки у вітчизняній психології в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. (В.М. Бехтерев, П.Б. Ганнушкін, В.П. Кащенко, М.М. Ланге, І.П. Павлов, І.О. Сікорський, І.І. Сеченов, О.О. Ухтомський та ін.).
  15. Охарактеризуйте розвиток вітчизняної психології у радянський період (Б.Г. Ананьєв, Л.С. Виготський, П.Я. Гальперін, В.В. Давидов, О.Р. Лурія, О.М. Леонтєв, С.Л. Рубінштейн, Б.М. Теплов та ін.).
  16. Проблема співвідношення навчання й розвитку як центральна проблема педагогічної психології. Охарактеризуйте погляди на співвідношення навчання та розвитку Е.Торндайка, Лж.Уотсона, К.Коффкі, В.Штерна, Ж.Піаже, Л.С.Виготського.
  17. Охарактеризуйте основні лінії психічного розвитку в навчальному процесі. Характеристика поняття научуваності: види, рівні, прояви, фактори научуваності.
  18. Розкрийте психологічну сутність та структуру навчальної діяльності, етапи формування навчальної діяльності. Розкрийте значення учбової задачі в структурі учбової діяльності та визначте психологічні вимоги до учбової задачі.
  19. Охарактеризуйте причини шкільного невстигання. Охарактеризуйте типи невстигаючих учнів та психолого-педагогічну допомогу невстигаючим учням.
  20. Охарактеризуйте педагогічну діяльність: визначення, зміст, форми, засоби, результат, мотивація. Розкрийте роль учителя як суб'єкта педагогічної діяльності. Поняття педагогічної спрямованості (Н.В. Кузьміна, А.К. Маркова та інші) та основні типи центрації вчителя.
  21. Розкрийте проблему вікової періодизації. Наведіть та порівняйте найбільш відомі теорії вікової періодизації.
  22. Охарактеризуйте психологічні особливості розвитку немовляти та дитини

- раннього віку (провідна діяльність, соціальна ситуація розвитку основні новоутворення, кризи віку).
23. Охарактеризуйте психологічні особливості розвитку дитини дошкільного віку та молодшого школяра (провідна діяльність, соціальна ситуація розвитку основні новоутворення, кризи віку).
  24. Охарактеризуйте психологічні особливості розвитку підлітків та старшого віку (провідна діяльність, соціальна ситуація розвитку основні новоутворення, кризи віку).
  25. Надайте загальну характеристику періоду молодості, дорослості та психології зрілого віку (провідна діяльність, соціальна ситуація розвитку основні новоутворення, кризи віку).
  26. Розкрийте специфіку спілкування у системі міжособистісних та суспільних стосунків. Охарактеризуйте структуру спілкування та типи взаємодій.
  27. Малі соціальні групи: класифікація, динамічні процеси в групі, соціально-психологічні аспекти розвитку групи. Психологічна теорія колективу.
  28. Охарактеризуйте основні стилі керівництва в малих групах. Розкрийте сутність лідерства. Охарактеризуйте дослідження феномену лідерства у вітчизняній традиції та у школі К. Левіна.
  29. Великі соціальні групи: зміст та принципи дослідження. Соціальні рухи як особливий клас соціальних явищ.
  30. Особистість в соціальному контексті. Соціально-психологічні якості особистості. Перспектива досліджень особистості в соціальній психології.
  31. Охарактеризуйте ієрархічну модель індивідуальності. Здійсніть зіставлення структури індивідуальності у підходах С.Л. Рубінштейна, Б.Г. Ананьєва, В.С. Мерліна, Е.О. Голубевої. Охарактеризуйте механізми формування та розвитку індивідуальності.
  32. Розкрийте зміст типологічного підходу та поняття «типологія». Визначте компоненти наукового опису психологічного типу. Назвіть типології особистості за різними авторами та розкрийте їх зміст.
  33. Охарактеризуйте ієрархічну структуру стильових характеристик індивідуальності. Розкрийте специфіку пояснювальних концепцій та інтерпретації стильових параметрів. Охарактеризуйте типологію стилів людини. Охарактеризуйте умови формування індивідуального стилю діяльності.
  34. Розкрийте специфіку соціокультурної координати індивідуальності. Охарактеризуйте специфіку виховання у контексті культури. Розкрийте специфіку поняття етнічна свідомість особистості. Охарактеризуйте вплив культурних установок на розвиток індивідуальності.
  35. Охарактеризуйте статеві відмінності та специфіку статево-рольової поведінки. Проаналізуйте особливості статевої відмінностей у здібностях, перцептивній та вербальній сферах. Охарактеризуйте статеві відмінності в реакціях на стрес.
  36. Дайте функціональну характеристику ділянок кори великих півкуль головного мозку. Визначте роль функціональної асиметрії півкуль головного мозку в психічному відображенні дійсності.

37. Розкрийте фізіологічний механізм явища домінанти. Поясніть значення вчення О.О. Ухтомського про домінанту.
38. Охарактеризуйте основні положення теорії функціональних систем мозку П.К. Анохіна.
39. Визначте та охарактеризуйте основні реєстри психічних порушень. Поясніть зміст понять «первинні та вторинні симптоми», «позитивні та негативні симптоми».
40. Охарактеризуйте психічний розлад – шизофренію за схемою: етіологія, патогенез, клінічні прояви, різновиди, можлива психотерапевтична корекція.
41. Дайте характеристику біполярного афективного розладу (маніакально-депресивного психозу) за схемою: етіологія, патогенез, клінічні прояви, різновиди, можлива психотерапевтична корекція.
42. Охарактеризуйте невротичні розлади за схемою: етіологія, патогенез, клінічні прояви, різновиди, можлива психотерапевтична корекція.
43. Дайте характеристику розладам особистості за схемою: етіологія, патогенез, клінічні прояви, різновиди, можлива психотерапевтична корекція.
44. Визначте та охарактеризуйте основні типи реагування на хворобу (типи ВКХ).
45. Визначте та охарактеризуйте діагностичні принципи-альтернативи проявів психічної норми і патології.
46. Визначте специфіку психічної депривації в лікувальній установі. Визначте та охарактеризуйте ятрогенії та ятрогенні захворювання, ятропсихогенії та ятросоматогенії.
47. Визначте поняття психологічний діагноз, його типи. Коротко охарактеризуйте типи психологічного діагнозу. Розкрийте зміст основних помилок психологічного діагнозу. Наведіть приклади.
48. Розкрийте зміст поняття „коефіцієнт інтелекту”. Охарактеризуйте етапи розвитку діагностики інтелекту. Визначте основні проблеми вимірювання інтелекту, які існують на сучасному етапі у психодіагностиці
49. Визначте основні проблеми вимірювання особистості, які існують на сучасному етапі у психодіагностиці. Розкрийте сутність проблеми достовірності особистісних опитувальників.
50. Визначте основні риси проєктивного підходу у психодіагностиці. Охарактеризуйте основні різновиди проєктивних методик, наведіть приклади до кожного різновиду. Розкрийте роль стимулу в проєктивних методиках.
51. Охарактеризуйте етапи конструювання тестів. Визначте основні вимоги до створення надійного психодіагностичного інструментарію.
52. Розкрийте сутність поняття „наукове дослідження”. Визначте та охарактеризуйте основні принципи та етапи наукового дослідження. Охарактеризуйте типи наукового психологічного дослідження.
53. Розкрийте сутність та специфіку основних неекспериментальних емпіричних методів психологічного дослідження.
54. Розкрийте сутність та специфіку методу психологічного експерименту як

- окремого емпіричного методу. Охарактеризуйте типи експериментального дослідження, основні етапи експериментального дослідження.
55. Охарактеризуйте основні різновиди експериментальних планів. Поясніть відмінності між експериментальними, доекспериментальними та квазіекспериментальними планами.
56. Статистична достовірність емпіричних результатів. Рівні статистичної значущості результатів.
57. Описові статистики: міри центральної тенденції і міри мінливості.
58. Види вимірювальних шкал. Приклади.
59. Кореляційні дослідження. Види кореляцій. Приклади.
60. Методи багатовимірної статистики: призначення, види, приклади.

Практичні завдання або психологічні задачі видаються безпосередньо на іспиті.

5. Порядок проведення атестаційного іспиту з психології

5.1. Проведення іспиту в режимі офлайн

Процедура проведення іспиту включає отримання студентом екзаменаційного білету, підготовку до усної відповіді на запитання і представлення своєї відповіді членам екзаменаційної комісії. Під час підготовки до відповіді студент має вказати на яке наукове чи навчально-методичне джерело, орієнтувався готуючись до іспиту. В процесі відповіді та після її завершення члени комісії можуть поставити додаткові запитання для уточнення рівня обізнаності студента в рамках програми заключного іспиту.

По завершенню іспиту, екзаменаційна комісія на закритому засіданні обговорює відповідь кожного студента і виставляє підсумкову екзаменаційну оцінку по системі, яка передбачена Програмою іспиту здобувачів вищої освіти з психології.

Підсумкова оцінка за іспит виставляється в протокол засідання екзаменаційної комісії, повідомляється студенту і заноситься у залікову книжку.

Студенти, які не пройшли іспит, допускаються до її проходження повторно згідно з порядком, який діє в Університеті.

Студенти, які виявили академічну недобросовісність і у разі виявлення факту порушення студентом академічної доброчесності під час складання екзамену, екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти повідомляє про встановлення факту порушення академічної доброчесності, розкриває суть цього факту. Екзаменаційна комісія відповідно до визначених у Програмі атестаційного іспиту критеріїв оцінювання виставляє студентові, який порушив академічну доброчесність 0- балів (у 100-бальній шкалі) чи / і оцінку «незадовільно» в національній системі за складання іспиту. Не пізніше наступного робочого дня екзаменаційна комісія з атестації

здобувачів вищої освіти письмово інформує завідувача кафедри і декана факультету про факт порушення академічної доброчинності, обставини виявлення цього факту.

5.2. Проведення іспиту в режимі онлайн

Згідно наказу ректора N 352 «Про введення в дію ухвали вченої ради Університету від 01 серпня 2022 р. «Про внесення змін до ухвали Київського національного лінгвістичного університету від 30 червня 2022 р. «Про початок 2022/2023 навчального року для студентів II - IV курсів першого (бакалаврського) і II курсу другого (магістерського) рівнів вищої освіти»») від 01 серпня 2022 р. екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти може розташовуватися і працювати в приміщенні Університету (з дотриманням усіх карантинних заходів) або за його межами. Рішення про це приймає вчена рада факультету туризму, бізнесу і психології.

Декан факультету туризму, бізнесу і психології разом із начальником Центру інформаційно-комунікаційних технологій забезпечують оснащення відповідної аудиторії необхідним комп'ютерним обладнанням та ІТ-забезпеченням для проведення засідання екзаменаційної комісії для комплексного атестаційного іспиту з психології здобувачів вищої освіти, створюючи всі необхідні умови щодо забезпечення надійної автентифікації студентів.

Деканат факультету туризму, бізнесу і психології і навчально-методичний відділ завчасно надсилають голові екзаменаційної комісії всі документи в електронному вигляді, передбачені відповідним Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії з атестації здобувачів вищої освіти в Київському національному лінгвістичному університеті (ступені вищої освіти «бакалавр», «магістр», денна і заочна форми здобуття освіти).

У визначений за розкладом день студенти академічної групи підключаються до відеоконференції на платформі Microsoft Teams; секретар комісії завчасно узгоджує всі технічні деталі.

Атестаційний іспит з психології відбувається у режимі реального часу у формі усної відповіді на питання екзаменаційних білетів. Для підготовки студенту надається 30 хв.

Кожний студент академічної групи, ввімкнувши відеозв'язок і звукову доріжку в онлайн режимі, називає номер екзаменаційного білету, який він обирає (від 1 до 25). Викладачі екзаменаційної комісії демонструють на екрані студенту зміст відповідного білету.

Завершивши відповідь, студент виходить з онлайн режиму до завчасно встановленого часу, коли екзаменаційна комісія оголосить загальний бал і оцінку за атестаційний іспит з психології.

Екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти виставляє кожному студентові-випускникові оцінку в національній шкалі, системі ЄКТС і в 100-бальній шкалі, заповнює протокол засідання. Голова цієї екзаменаційної комісії надсилає протокол засідання комісії в електронному вигляді у форматі

6. Рекомендована навчально-методична література для підготовки до атестаційного іспиту з психології

Вікова психологія

1. Вікова психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К. : ЦНЛ, 2020. 3765 с.
2. Павелків Р. В. Вікова психології : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Кондор, 2011. 468 с.
3. Учитель І. Б., Сурякова М. В, Батраченко І. Б. Вікова і педагогічна психологія: навч. посібник (електронне видання). Дніпро : Середняк Т. К., 2021. 162 с.
4. Терлецька Л. Г. Вікова психологія і психодіагностика: підручник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. 608 с.

Диференційна психологія

1. Мазяр О. В. Диференціальна психологія: модульний курс: навчальний посібник. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
2. Максименко С. Д. Диференційна психологія: підручник для студентів ВНЗ. К., 2013. 598 с.
3. Палій А. А. Диференціальна психологія: навч. посіб. К. : Академвидав, 2010. 432с.
4. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференціальна психологія. Львів : «Новий світ – 2000», 2008. 235 с.
5. Туриніна О. Л. Диференціальна психологія. К. : ДП Видавничий дім «Персонал», 2012. 136 с.

Експериментальна психологія

1. Бедан В. Б. Експериментальна психологія: Практикум для студентів психологів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2021. 89 с.

2. Бондарчук О. І. Експериментальна психологія : курс лекцій. К. : МАУП, 2003. 120 с.
3. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: навчальний посібник. К. : «ВД «Професіонал», 2007. 208 с.
4. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Центр учбової літератури, 2008. 360 с.

Загальна психологія

1. Бондаренко А. Ф. Основы психологии : учебник для студентов факультета славянских языков КНЛУ. К. : Изд. Центр КНЛУ, 2005. 254 с.
2. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник для студентів ВНЗ. К. : Центр учбової літератури, 2009. 1007 с.
3. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию: курс лекций. М. : «ЧеРо», 2002. 336 с.
4. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія. К. : МАУП, 2020. 256 с.

Історія психології

1. Історія психології: курс лекцій: навчальний посібник. Уклад. Н. В. Гриньова. Умань : Візаві, 2012. 209 с.
2. Роменець В. А. Історія психології епохи Просвітництва: навч. посібник. К. : Вища шк., 1993. 568 с.
3. Роменець В. А. Історія психології. ХІХ - початок ХХ століття : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Либідь, 2007. 828 с.
4. Роменець В. А. Історія психології, ХХ століття : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. освіти К. : Либідь, 1998. 988 с.
5. Роменець В. А. Історія психології ХVІІ століття : навч. посібник. К. : Вища шк., 1990. 365 с.

Клінічна психологія

1. Патопсихологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / С. Д. Максименко та ін., К. : КММ, 2010, 208 с.

2. Никоненко Ю. П. Клінічна психологія: Навчальний посібник / Укл. Ю. П. Никоненко. Київ: КНТ, 2016. 396 с.
3. Тарнавська О. В. Теоретичні засади психологічної допомоги підліткам з вегетативними дисфункціями. Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2019. Т. 10, вип. 33. С. 198-214.

Математичні методи в психології

1. Климчук В. О. Математичні методи у психології: навч. посібник для студентів психологічних спеціальностей. Київ : Освіта України, 2009. 288 с.
2. Літнарівч Р. М. Основи математичної статистики у психології: навч. посібник. Ч.3. Рівне : МЕРУ, 2006. 49 с.
3. Наследов А. Д. Математические методы психологического исследования. Анализ и интерпретация данных : учебн. пособие. Санкт-Петербург : Речь, 2004. 392 с.
4. Руденко В. М., Руденко Н. М. Математичні методи в психології: підручник. Київ : Академвидав, 2009. 384 с.

Нейропсихологія

1. Визель Т. Г. Основы нейропсихологии. М : Транзиткнига, 2006. 384с.
2. Галецька І. І. Основи нейропсихології. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 317 с.
3. Лурия А. Р. Основы нейропсихологии. М. : Академия, 2013. 381 с.
4. Лурия А. Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. Питер, 2019. 768 с.
5. Beaumont, J. Graham. Introduction to neuropsychology. The Guilford Press, 2008. 382 p.

Основи фізіології та анатомії нервової системи

1. Маруненко І. М., Неведомська Г. І., Волковська Г. І. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи: навч. посібник для студентів небіол. спец. вищ. навч. закл. Київ, ун-т Бориса Грінченка. Київ: Центр учбової літератури, 2018.182с.

2. Помогайбо В. М., Березан О. І. Анатомія та еволюція нервової системи. Видавництво: Академія, 2013. 160 с.

Основи психологічного консультування

1. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика. М. : Класс, 2001. 296 с.
2. Вавринів О. С. Основи психологічного консультування. Львів : ЛДУ БЖД, 2020. 112 с.
3. Консультативна психологія: підручник. / Ред. І. С. Булах, та ін. : Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 482 с.
4. Основи психотерапії : навч. пос. / Ред. М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарис. Луцьк, 2017. 420 с.
5. Основи психологічної допомоги : теорія та практика психоконсультування : навч. посібник. / Панок В. Г. та ін. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 384 с.

Патопсихологія

1. Зінченко С. М. Патопсихологія: методика дослідження. Розділ 1. (методичний посібник). К., 2004. 30с.
2. Зінченко С. М. Медична психологія. Розділ – Девіантна поведінка: Навчальний посібник. К., 2006. 108 с.
3. Патопсихологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / С. Д. Максименко та ін. К. : КММ, 2010, 208 с.
4. Мартинюк І. А. Патопсихологія. Навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2008. 208 с.
5. Погорелов І. І., Манаєнкова О. Д. Психіатрія і наркологія: підручник. К. : ВСВ «Медицина», 2018. 320 с.

Педагогічна психологія

1. Бочелюк В. Й., Зарицька В. В. Педагогічна психологія: навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 248 с.
2. Головінський І. З. Педагогічна психологія. К. : Аконіт, 2003. 287 с.
3. Педагогічна психологія: Підручник. / Євтух М. Б., Лузик Е.В., Ладогубець

Н.В., Ільїна Т.В. К. : Кондор-видавництво, 2015. 420 с.

Психодіагностика

1. Бурлачук Л. Ф. Психодіагностика. СПб. : Питер, 2006. 361 с.
2. Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психодіагностике. СПб. : Питер, 2007. 688 с.
3. Бушуєва Т. В. Психодіагностика: підручник для студентів ВНЗ. Ніжин : Видавець Лисенко М. М., 2016. 504 с.
4. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посіб. К. : Академвидав, 2009. 464 с.
5. Клайн Пол Справочное руководство по конструированию тестов. Введение в психометрическое проектирование. Киев: ПАН Лтд, 1994. 256 с.

Психологічна експертиза

1. Галян О. І. Психолого-педагогічна експертиза: метод. Рекомендації для самостійної роботи студентів. Дрогобич: РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2009. 117 с.
2. Клименко Н. І. Судова експертологія: курс лекцій: навч. посіб. Для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 528 с.
3. Ребуха Л. З. Психологічна експертиза: технологія та процедура проведення. Тернопіль: ТНЕУ, 2009. 234 с.
4. Черезова І. О. Психологічна експертиза: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ: БДПУ, 2018. 262 с.

Психологічна служба в системі освіти

1. Бондаренко О. Ф. Психологічна допомога особистості: навч. посіб. Харків : Фоліо, 1996. 237 с.
2. Обухівська А. Г., Ілляшенко Т. Д., Жук Т. В. Діяльність психолого-медико-педагогічних консультацій в умовах інтеграції дітей з особливими освітніми потребами. К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 140 с.
3. Панок В. Г. Психологічна служба : навч.-метод. посіб. для студентів і викладачів. Кам'янець-Подільський : Друкарня Рута, 2013. 328 с.
4. 8. Приходько Ю.О. Практична психологія: Введення у професію: навч.

посібник. К. : Каравела, 2012. 248 с.

5. Строяновська О. В. Психологічна служба в системі освіти: Практикум з навчального курсу для практичних психологів : Навчальний посібник. К. : Каравела, 2010. 176 с.

Соціальна психологія

1. Коваленко А. Б., Корнєв М. Н. Соціальна психологія: підручник. Київ : Геопринт, 2006. 400 с.
2. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підручник. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.
3. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Посібник. К. : Академ видав, 2003. 448с.
4. Поліщук В. М. Соціальна психологія (програмні основи, змістові модулі, інформаційне забезпечення): навч. посібник. Суми : Університетська книга, 2021. 217 с.
5. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра. / Н. Ю. Воляннюк та ін. КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
6. Основи соціальної психології: підручник для закладів вищої освіти / Слюсаревський М. М., Горностай П. П., Татенко В. О., Хазратова П. П. Київ : Талком, 2018. 580 с.

Сучасні теорії психології розвитку

1. Костюк Г. С. Навчання і психічний розвиток учнів. *Психологічна наука, вчитель, учень*. К. : Рад. школа, 1979. С. 19-32.
2. Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика: монографія. / Ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 430 с.
3. Смук О. Сучасні теоретичні підходи до проблем психічного розвитку особистості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Педагогіка, соціальна робота"*. Випуск 16-17. 2018. С. 89-92.
4. Miller P.H. Theories of developmental psychology: 4d ed. – New York: Worth

- Publishers, 2002. 518 p.
5. Thomas R.M. Comparing theories of child development: 6x ed. – Belmont, CA: Wadsworth, 2005. 558 p.